

Lector: Georgeta Naidin-Dimisianu

© 2009, 2013 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Tito Lessi (1858-1917), *Galilei și Viviani* (1892)

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4,

040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

PALER, OCTAVIAN

Apărarea lui Galilei / Octavian Paler; – Iași: Polirom,
2013

ISBN print: 978-973-46-3580-1

ISBN ePub: 978-973-46-3612-9

ISBN PDF: 978-973-46-3613-6

821.135.1-83

821.135.1-94

Printed in ROMANIA

Octavian
PALER

Apărarea lui Galilei

POLIROM
2013

XVII

— Într-o zi, Galilei, pământul se va învârti nu numai cu mormintele noastre, ci și cu mormintele celor de care ne temem. Ceea ce contează este ce vor ține minte oamenii.

— Și ce crezi că vor ține minte despre mine?

— Că ai abjurat, bineînțeles. Că ai retractat un adevăr.

— Există, oare, ceva mai adevărat decât viața?

— Constat că ai fi fost un bun sofist...

— Mi-ar plăcea ca lumea să țină minte adevăratul motiv pentru care am fost arestat de inchizitori și forțat să abjur. Ei au știut ce am vrut să spun susținând că pământul se învârtește. Au înțeles că, în fapt, puneam în cauză toată ordinea lor.

— Au înțeles și altceva. Că frica te va cuminți.

— Aseară mă gândeam că, într-o zi senină, soarele apune frumos până și pe un câmp însângerat de război. N-am dreptul, oare, să văd doar soarele care apune pe o asemenea câmpie, evitând sângele?

— E cam trist acest drept, Galilei. Dacă nu ești de partea celui ucis, vei fi de partea celui care ucide.

— Uneori, mi se pare că diferența dintre Nero și destin e numai o problemă de termeni... de ce zâmbești?

— E a doua oară când pomenești numele lui Nero.

— Și de ce te surprinde?

— Credeam că-mi vei vorbi despre iezuiți, nu despre un nebun din Roma antică.

— Acest nebun e modelul celor care vor o înțelepciune a fricii. Și pot să-ți sporesc mirarea. Mi-ar fi greu să-ți explic de ce, dar m-a interesat partea tulbure din istoria Romei antice. E de-a dreptul halucinant ce s-a întâmplat cu împărații romani de după Marc Aureliu... Commodus, care în fiecare dimineață înjunghia un tigru, a fost găsit strangulat în baie de garda pretoriană. Succesorul său a fost găsit și el după două

luni ucis. Caracalla a fost înjunghiat. Eliogabal, ucis din ordinul bunicii sale. Alexandru Sever, ucis în cortul său. Maximinus, care era înalt de peste doi metri și avea degetele atât de groase încât purta ca inele brățările soției sale, asasinat de soldați, Gordian, de asemenea, Filip Arabul, lovit în cap, Decius, ucis de goți, Gallus, asasinat de soldații care l-au aclamat pe Emilianus, pentru ca după două luni să-l omoare și pe acesta. Galienus a avut aceeași soartă, Aurelian, asasinat, Probus, ucis și el. Până la Dioclețian, tronul Romei a fost un butuc de abator. Într-un secol de crime, singurul care a murit în patul lui a fost Tacit, un descendent al istoricului, dar a murit după câteva luni de la suirea pe tron, fiind foarte bătrân...

— Istoria te poate învăța, uneori, cât de ușor se poate muri.

— Așa ceva nu cred că se poate învăța. Faptul nu era pentru mine o noutate, dar m-a șocat să constat că inchizitorii pot să ucidă cu numele lui Dumnezeu pe buze.

— Dumnezeu are, cum să spun?, chipul pe care suntem în stare să i-l dăm. Un aprinzător de ruguri, care-l invocă,

va face totdeauna din Dumnezeu o idee sângeroasă... E ciudat, Galilei, dar lipsa de idei e vinovată de mai puțin sânge decât ideile.

— Când ele au ajuns de aceeași parte cu închisorile. Și cu rugurile. Dar de ce ar fi necesară o credință la capătul căreia se află o crimă? Dacă o idee are nevoie de ruguri ca s-o exalte, nu merită să fie trăită.

— Inchiziția e de altă părere. Ea a șters diferența dintre rugăciune și crimă. În fața ei poți urî ca și cum te-ai ruga.

— Înțelegi, așadar, de ce m-am temut de ei.

— Înțeleg foarte bine. Dar teama nu scuză orice.

— Ce simplu e s-o spui! Aș fi vrut să te văd viteaz după ce le-ai suportat ochii.

— I-am suportat. E adevărat, nu la tribunal.

— Dar unde?

— Eu sunt cineva fără importanță. Tu ești Galileo Galilei.

— Inchizitorii nu s-ar fi dat înapoi să dea, prin mine, un exemplu care să arate tuturor cărtitorilor ce riscă ereției.

— Așa, au reușit să dea un exemplu de supunere. Special au organizat un spectacol în care să fii văzut în genunchi. După asta, nimeni nu mai putea tăgădui că Inchiziția e atotputernică.

— Pe mine nu mă interesează deloc să fiu un exemplu. Altceva mi-aș dori, dacă ar fi cu putință.

— Să nu mai existe tribunale?

— Nu sunt chiar atât de pretențios. M-aș mulțumi să am vederea zdravănă, să nu trebuiască să mă aplec mereu, ca să aud bine ce spui. Pentru asta aș fi în stare să abjur orice. Din păcate, e imposibil.

— Unii zic că ai o părere proastă despre martiri, că-i socotești fanatici.

— Dar și eu sunt, poate, în felul meu, un fanatic. Nimeni nu mă va clinti din credința că n-am altă viață ca să o pot disprețui pe asta, pe care mi-am apărat-o... Și de ce mă opun unii, tot timpul, pe mine martirilor? De ce nu le opun pe cei care i-au constrâns pe martiri să se sacrifice? Nu zice una din cele zece porunci „să nu ucizi“?

— Inchizitorii nu vroiau decât să fi egoist și pe urmă să-ți cauți consolări. Au calculat bine.

— Faptul că vara asta mi se pare neînchipuit de frumoasă n-ar trebui să deranjeze pe nimeni.

— Nu de frumusețea verii e vorba, Galilei.

— Ba da. Nu vezi că ne întoarcem mereu în același punct?

— Ce e, după părerea ta, un eretic?

— Un om singur... Ca mine... Unul care trebuie stârpit din societate sau silit să stea printre chiparoși, deoarece își folosește mintea pentru a avea păreri personale, diferite de cele obligatorii. Or, așa ceva Inchiziția nu poate tolera.

— Dacă ar face-o, și-ar pregăti singură sfârșitul.

— Te mirai cât de mult preț pun pe instinctul meu vital. Ei bine, dacă mă înșel, Inchiziția e de vină, deoarece ea a luat locul morții, făcându-mă să aflu că iubesc viața nu ca în tinerețe, vesel, ci cu deznădejde.

— Ești un om ciudat, Galilei.

— De ce?

— Prudența te-a făcut să te temi de orice, mai puțin de prejudecățile oamenilor. Din acest punct de vedere, ai aproape un suflet de copil...